

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITĂȚEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Cărțile funduare.

Nu este zi în care să nu auzi vaierându-se țărani nostri prin ambitele oficiilor de cărți funduare, unul având o pricină și altul alta. Te cuprinde mila când știi că a venit pe picioare cale de o zi, numai să întrebe, cum stă cu pământul cutare și cutare? cu cine e în brazdă? mai întreabă bietul de el, că câtă-i darea după cutare ce pământ? Pune întrebări de tot naive cătră cei puși să dea deslușirile cuvenite.

Conducătorii cărților funduare, fiind și ei chemați a mai și lucra, abea li-să eartă câte 2 ore la zi să dea deslușirile cerute particularilor. — Așa vezi ca mâne zi pe câte unul, care n'a încăput în ziua premergătoare, din nou așteptând sosirea orei, care mai curând să scurtează, decât să se lungească.

Și în cele mai multe cazuri, lipsindu-i nrii top. ai locului, nu i-se poate da deslușiri folositoare și clare. Spese și osteneală a avut din greu și dacă totuși are dorința de a veni în curat cu moșia sa, silit este a începe din nou dela notarul seu, cerând numărul în scris, care costă ceva, căci notari de aceia, ce dădeau numerii grațuit, abea se vor mai afla. Cunoaștem cazuri concrete, că unui notari, cari de altcum se țin de binevoitori ai poporului, dau numerii de tot schimbați, și o fac aceasta parte din greșală, dar și intenționat.

Ar fi totuși timpul, ca preoții, învățătorii și alți cărturari, de cari se află în comune mai peste tot locul, să învețe poporul, cel puțin cum are să urmeze, când dorește să caute ceva moșie

la cărțile funduare. Apoi să li-se spuie bieților oameni că: care, câtă dare are să plătească la stat, nu-o poate întreba la oficiul de dare sau la direcțiunea financiară, pentru-că aceste oficii au numai sumele, despre dările cutării comune. Așa am văzut prin Deva oameni cu droaia, căutând care câtă dare are să plătească.

Este un păcat strigător la ceriuri, dacă calculăm speșele ce le face poporul nostru, cu lucruri de aceste, cari nu numai că nu-l duc la rezultat, fără mai perde și timpul de lucru.

Avem deja broșuri bine lucrate și la înțelesul poporului scrise, prin cari se dau deslușirile de lipsă în afaceri de cărțile funduare. Cărturarii nostri să le procure și să le explice țăranelor, că ei bucuroși dau ascultare, mai cu seamă dacă sunt convingși că numai spre binele lor poate fi.

Urmate acestea peste tot locul și neîntrerupt, este cu neputință, ca poporul acela, cu acăruia încredere ne fălim la anumite alegeri de paradă să nu apuce pe o cale mai bună și pentru el. Aceasta să ne fie dorința tuturor, nu numai exploatarea neștiinței lui, apoi seducerea cu promisiuni ademenitoare.

Sinod protopresbiteral.

(Urmare.)

Să cetește raportul protopresbiteral pe anul 1902.

Onorat sinod protopresbiteral!

Despre starea tractului protopresbiteral gr.-or. al Orăștiei cu finea anului 1902, îmi iau voe a prezenta următorul

Raport general.

A. Biserica.

Tractul nostru constă din 62 comune bisericesti matre și 9 filii. Intre acestea comune bisericesti Orăștiea este centrul protopresbiteratului cu 1 protopresbiter-paroch și cu un al doilea paroch. Peste tot starea clerului tractual este de 54 parochi, eară 9 parochii matre sunt administrate prin preoții parochiilor din apropiere. Parochiile vacante sunt următoarele: 1. Almașul-mare, Brădet; 2. Almașul-mare, Joseni; 3. Geoagiu, Ferede; 4. Orăștioara-de-sus cu filia Grădiște; 5. Poiana; 6. Steuini; 7. Valea-eppei; 8. Valea-mare; 9. Voia. Afară de Steuini pentru toate celelalte s'a scris concurs în decursul anului, și în lipsă de concurenți au rămas și mai departe în vacanță cu excepția parochiei Orăștioara-de-sus cu filia Grădiște, care este îndeplinită prin alegerea unui cleric deplin calificat, a preotului nou hirotonit Ioan Roman din Sibieni, care în curând va fi introdus în parochie. Asemenea s'a întregit în decursul anului și parochia fost vacantă Homorod-joseni prin clericul și azi preotul introdus Ioan Armean din Șibot. Prin acestea două întregiri clerul nostru tractual și-a acuirat încă două puteri demne lângă cele din anii premergători, așa că în urma acesteia cu bucurie pot constata, că în privința calificației clerului tractual în fiecare an să face progres, ceea-ce numai spre folosul poporului nostru credincios este.

De altă parte cu regret trebuie să anunț în acest raport și trecerea din vieță al celui mai însemnat preot gr.-or. în retragere și pensionat, a protopresbiterului onorar *Samuil Popoviciu* din Beriu, întemplată la 17 Mai st. v. 1902, care prin multele sale *fundatiuni culturale și de binefacere*, prin *ajutoarele însemnate date bisericilor* din acest tract, și mai ales prin *fundatiunea sa de 2000 coroane* cu menire culturală lăsată fondului protopresbiteral al Orăștiei și-a câștigat merite nemuritoare și a dat dovadă de simțeminte nobile creștinești, făcându-se prin aceasta un exemplu între preoțimea noastră prin aceea, că averea câștigată ca preot dela biserică și popor înmulțindu-o, a trăit pentru sine cu cumpet și economisare și a lăsat *agonisita sa ca fun-*

datiune și ajutoriu earăși bisericeii și poporului în serviciul căruia a fost, de aceea Onoratul Sinod protopresbiteral este rugat a lua cu regret la cunoștință trecerea lui din viață și pentru meritele sale a-și exprima reverința prin ridicare, luând act despre aceasta și la protocolul ședinței prezente.

Tot asemenea anunț cu regret trecerea din vieță a membrului sinodului și comitetului protopresbiteral *Iosif Dumitru* din Beriu, întemplată ceva mai înainte de a lui *Samuil Popoviciu*, pentru care de asemenea în semn de aducere aminte rog Onoratul Sinod să-și dea espresiuine prin sculare.

Trecând acum mai departe la starea clerului și populației tractuale, notez că lângă cei 54 parochi actuali mai sunt 4 capelani și astfel conform protocolului protopresbiteral cu finea anului 1902, în tract avem 54 parochi ordinari cu un protopresbiter, 4 capelani, 1 preot disponibil, ca învețtoriu pensionat. Dintre preoți 43 căsătoriți, 11 văduvi, 2 clerici cu examen de calificațiune, 7 clerici fără examen.

Popoarațiunea.

Numărul familiilor 9326

Numărul sufletelor:

bărbați 20.432

femei 19.716

Laolaltă 40.148

față cu anul trecut:

creștere de 319

decreștere . . . . . —

Știu ceti și scrie:

bărbați 6754

femei 4049

Laolaltă 10.803

față cu anul trecut:

creștere de 820

decreștere . . . . . —

S'au încheiat căsătorii:

bisericesti și civile 312

Laolaltă 312

Dintre acestea micste 5

Convețuiri ilegale 185

S'au născut legitimi:

bărbați 710

femei 637

Laolaltă 1357

FOIȘOARA

Rătăcit.

(Dedicație la M. . . .)

Era o noapte vițoroasă
O 'ntunecime ca în iad.
Ear prin pădurea 'ntunecoasă
Da sunet lemnele de brad.

Și noaptea s'a lăsat pe dealuri
Ear gerul pătrunsese 'n crâng.
Eu rătăceam în negre gânduri
Și nu puteam să mi-le 'nfrâng.

C'asa mă cugetam la tine
Cum nu m'am cugetat nici când,
Că nu mă mai simțiam pe lume
Ș'am rătăcit afund în crâng.

Mergând pe căi necunoscute
O noapte 'ntreag'am rătăcit,
Și te aveam atunci în minte
Pe tine îngeraș iubit.

O! cât eram de fericit
Să merg cu gândul dus la tine,
Și Doamne cum aș fi dorit
Să fii pururea lângă mine.

Pianul de jos, 2 Martie 1903.

Gregoriu Ceontea.

La Milianah.

După Alphonse Daudet.

De astă-dată vă voi povesti cum am petrecut o zi într'un orășel încântător din Algeria, cale de două sau trei sute de leghe de moara mea...

Avea să plouie în curând. Ceriul era cenușiu, piscurile munților se învăluiau încetul cu încetul cu negură. Duminecă tristă. În mica mea cameră de hotel, cu fereasta deschisă cătră piață, încercam să mă distrag, fumând mereu . . . . . Se pusese la dispoziția mea întreaga bibliotecă a hotelului; între câte-va volume vechi, între cari se găseau și romane de-ale lui Paul de Kock, observai și un volum de-al lui Montaigne.)*

*) Michel de Montaigne a fost un scriitor renumit francez, care a trăit dela 1533—1592. Opera lui principală intitulată „Essais”, se pare a fi o scriere favorită a lui Daudet.

Deschiseiu cartea din întâmplare, recetii admirabila scrisoare despre moartea Bėotiei . . . . și de-odată devenii mai visător, ca nici odată . . . . . Câte-va picături de ploaie cădeau deja. Fie-care picătură căzând pe nisipul de pe stradă, forma o figură ca o stea. Uitându-mă în jos, cartea îmi alunecă din mâni și petrecui multă vreme privind stelele acelea melancolice. . . . .

Sunară două ceasuri la orologiul orașului.

Dar' fără îndoială, camera mea era tristă, tristă. Paingini mari, cărora le mai zice și „gândiri filosofice”, își întinseră câte-va pânze pe la colțurile camerei.

Eșii în piață. Musica regimentului al 3 de linie, pe care puțină ploaie să părea, că n'o înspăimintă, tocmai era așezată în jurul șefului ei. La una dintre ferestrele unei case mari, apăru generalul încunjurat de fetele sale. Dincolo de musică, subprefectul se preumbla la brațul judecătorului, ear' vre-o jumătate de duzină de copii arabi, de jumătate goli, se jucau cu bile într'un colț, scoțând din când în când strigăte sălbatiche. . . . Mai încolo un evreu bėtăn se încălzea la o rază de soare . . . . . — Una, două, trei! Și muzica isbucni de-odată, întonând o veche mazurcă de Talex. Mazurca aceasta mă plictisea altădată; astăzi mă emoționează până la lacrimi.

Oh, ce fericiti sunt cei, cari cântă! Cu ochii fixați pe notele lor, beți de ritm și de cadențe, ei nu gândesc la nimic, decât la numărarea taturilor lor. Sufletul lor, tot sufletul lor e în bucata aceea de hărtie patruunghiulară, care tremură în capătul instrumentului, fixată între cei doi dinți de aramă. — Una, două, trei! Și nici-odată ariile naționale pe care le cântă nu i-au lăsat pe acei bravi oameni să-i apuce dorul de țara lor. . . . Ei, dar' eu, care nu prea aveam cu musica, melodiile acelea îmi făceau rău și mă depărtai.

Unde puteam oare să petrec restul zilei? Tocmai zării prăvălia Sid' Omar deschisă. Mă înveselii. Plecaiu la Sid' Omar.

Cu toate-că are o prăvălie, Sid' Omar nu e negustor. El e prinț, fiul unui fost bey al Algeriei, care muri sugrumat de iudei. La moartea tatălui său Sid' Omar se refugia la Milianah cu mama sa, pe care o adora și trăi acolo câți-va ani ca un dom puternic și ca un filosof, printre șoimii, caii și femeile sale, în palate noue și frumoase, încunjurate de fântâni și de șiruri de portocali și de lămâi. Veniră Francezii. Sid' Omar, de altfel inamicul nostru și aliatul emirului Abd-El-Kader, se certă într'un rënd cu emirul și demisionă din armata lui. Emirul, pentru a se răsbuna, intră în Milianah în absența lui

Illegitimi:	
bărbați	36
femei	30
Laolaltă	66
Preste tot	1423
Au murit:	
bărbați	444
femei	463
Laolaltă	907
Dintre acestea sunt de moarte silnică:	
bărbați	8
femei	5
Laolaltă	11
Treceri religioase:	
la noi	1
dela noi	13

Aceste date în asemănare cu cele din anul 1901 preste tot dau un rezultat progresiv despre vitalitatea credincioșilor noștri, cari nu numai numerice se sporesc, ci și cu privire la însușirea cetățului și scrisului, arătându-se anul acesta preste 28% față de 27% din anul premergător. Un singur punct din datele acestea statistice este care totdeauna a fost îngrijitor, adică conveșturile ilegale, cari nu se pot stărpi total. Acelea însă abea ajung la 1 1/2% și pentru stăpînire lor preștimea nu are alte mijloace decât cuvântul, sfatul și în casuri excepționale denegarea unor servicii, ba eschiderea dintre membrii îndreptățiți cu drepturi bisericești, și prin aplicarea acestor mijloace s'a constatat, că dacă totuși există, motivul existenței lor este sărăcia, lipsa, și numai de tot excepțional ireligiozitatea și nepăsarea sau lipsa simțului de putoare.

Desvoltarea simțului religios la credincioșii tractului nostru se probează prin împrejurarea vizibilă, că și în anul acesta parochienii din Ludești ș. c. cari abea numără 116 familii cu condițiune materială foarte modestă, situați la loc muntos și steril, din însuflețire proprie și-au zidit o biserică nouă în valoare de peste 14000 coroane; credincioșii din Geoagiul de jos, Joseni, asemenea tot din însuflețire proprie și-a reparat biserică lor jertfind peste 4000 coroane în acest scop, eară pe la alte biserici s'au procurat clopote, chivoturi, vestimente, icoane, vase, cruci, policandre și alte lucruri necesare la împodobirea sfintelor biserici și prin aceasta la ridicarea cultului Dumnezeesc.

Asemenea în se fac amintire despre însuflețirea preoților și învățătorilor tractuali cari la colectă pentru biserică catedrală din Sibiu au subscris aproape 8000 de coroane oferte benevole.

În fine desvoltarea simțului religios se probează și prin faptul pe care nu-l pot lăsa neamintit și anume: că din 294 căsătorii încheiate înaintea forului civil, toate au fost cununate și în sfânta biserică, împărțându-se astfel de binecuvântarea darului D-zeesc, și în acest scop 7 părechi despărțite la forul civil, s'au divorțat și pe cale bisericească prin scaunul nostru protopresbiteral ca for I. și prin Venerabilul Consistoriu ca for de a II instanță și afaceri matrimoniale.

Sid' Omar, îi strică palatele, îi tăia portocalii, îi luă caii și femeile și puse să i-se frângă gâtul mamei sale. . . . Mânia lui Sid' Omar fu teribilă: la moment se puse în serviciul Francezilor și noi n'avurăm nici un alt soldat mai viteaz și mai sălbatec decât el, toată vremea cât dură războiul nostru în contra emirului. Războiul sfârșit, Sid' Omar reveni la Milanah; dar' și astăzi, când îi vorbești de Abd-El-Kader, devine palid și ochii i-se aprind, par'că i-ar fi de foc.

Sid' Omar e de șasezeci de ani. În contra etății și a unor semne de vărsat de pe fața sa, el a rămas tot frumos: are gene lungi, o privire de femeie, un suris încântător, aerul unui prinț. Ruinat prin război, nu mai are decât o moșie în valea Chelifului și o casă la Milanah, unde trăește cu cei trei fi ai săi. Indigenii îi poartă o mare venerațiune. Când se ivește vre-o discuție, toți îl iau pe el ca arbitru și judecata sa devine lege, aproape totdeauna. Ese foarte puțin din casă; îl găsești aproape ziua întreagă în prăvălia dinaintea casei sale. Acolo dă el și audiențele și ascultă plângerile celor, cari vin la el.

În ziua aceea, tocmai cum era Duminecă, Sid' Omar ținea audiență. Vre-o doisprezece șefi indigeni, în hainele lor largi, stau în jurul sălii. Fie-care avea câte-o pipă

Asemenea pot constata, că afară de comuna Vaideiu, unde anul acesta s'a mai repetit spiritul intolerant de partid local, în toate celelalte comune bisericești, a domnit spiritul păcii și al înțelegerii în afacerile bisericești. (Va urma).

Pentru Domnii dela „Drapelul“.

Oradea-Mare, 16 Martie n.

Un articol de fond din „Drapelul“ ocupându-se cu cazul dlui Vlaicu dela Brașov, despre care se susține, că ar fi jurat strîmb, între altele spune:

»Trebuie să atingem o coardă dureroasă. Am tăcut până acum, am tăcut cât am putut, căci nu ne place să ne scoatem slăbiciunile la târg, ca toată lumea să le vadă.

Câtă vreme e speranță de sanare — cu eschiderea publicității — trebuie să lăsăm ca lucrurile să-și facă cursul lor firesc, când însă se dă pericolul pe față și când nu mai este altă scăpare, trebuie să ne călcăm pe inimă și să luăm poziție în public. Salus reipublicae suprema lex.

Indivizi cu o influență oare-care, influență derivată din puterea banului și din conexiuni cu puternicii zilei *sugrămă la noi morala publică a societății.*

Moravurile curate sunt baza ori-cărei societăți oneste. Cine desconsideră aceste moravuri atentează direct la esistența societății.

Legile societății sunt mai severe decât legile statului, căci legile statului depind dela constelația temporală a factorilor legistatori, pe când legile societății sunt sinteza experiențelor și frământărilor secolare ale societății, care din individ face om.

Și așa mai departe, atingând cestiuni, pe cari și noi suntem gata a le subscrie în tot momentul.

Dacă ne ocupăm cu cele scrise de „Drapelul“, o facem nu ca să sărîm doară în apărarea dlui Vlaicu, ci ca să pretindem dela „Drapelul“ recte dela dl Dr. Branisce, ca în casuri *analoage* sau chiar și mai *grave* să-i tracteze pe toți la fel, și să nu fie, precum zice Românul: pentru unul mumă, ear' pentru altul ciumă.

Dar' ca să nu lungim vorba, să-i înșirăm dlui Dr. Branisce câte-va casuri recente, în cari D-Sa n'a pășit cu aceeaș rigoare și imparțialitate ca în cazul Vlaicu.

1. Prin 2 sentințe rostite în numele Maiestății Sale Regelui Francisc Iosif I. de 2 foruri *competente*: Tribunalul și Tabla regească din Timișoara s'a constatat, că vicariul *Vasile Mangra* a

lungă și lângă el, câte-o ceașcă de cafea. Intraiu. Nimeni nu zise nimic. Din parte-i, Sid' Omar îmi zimbă și mi făcu un semn cu mâna să mă așez lângă el pe o canapea mare de mătase galbenă, apoi cu un deget pe buze, îmi făcu semn să ascult.

Eată cazul: Caidul Beni-Zougzougrilor având oare-care neînțelegeri cu un evreu din Milanah, venise cu mărturie la Sid' Omar, ca să descurce afacerea. Intr'un târziu sosi evreul, singur, și spuse, că el ȳrea mai bine să se explice înaintea judecătorului Francez, decât înaintea lui Sid' Omar. . . . Afacerea era aici la sosirea mea.

Evreul — bătrân, cu barba mare, nepeptănată, cu haine de o culoare închisă, cu ciorapi lungi și albaștrii și cu o căciulă mică de catifea — se uită în sus și-apoi se apropia de Sid' Omar și înghinându-se, cu privirea rugătoare, zise: — Nu ne îndoim de Sid' Omar, Sid' Omar e înțelept, Sid' Omar e drept . . . dar' ori-cum . . . judecătorul de pace va rezolva mai bine afacerea noastră....

(Va urma).

delapidat bani publici și a dus o viață imorală.

Despre aceasta „Drapelul“ n'a luat nici o notiță, necum să scrie articoli de fond și să pretindă, ca acest individ să fie delăturat din fruntea unui consistoriu, care are să reguleze asupra vieții religioase-morale alor aproape 200.000 de suflete. Oare să n'aibă dl Dr. Branisce cunoștință de acest cas?

2. Actualul director al seminarului din Arad, care are să supravegheze creșterea viitorilor preoți și învățători din cea mai vastă diecesă, Roman Ciorogariu, după un chef de 2 zile și tot atâtea nopți prin puticuri și alte locale publice, s'a *fotografat în societatea țiganior* la fotografatul Honisch din Arad. Aceste fotografii s'au multiplicat și au ajuns chiar în mâna propriilor sei elevi. Domnul Dr. Branisce a avut cunoștință de acest cas grav, unic în felul lui și — a tăcut. Spune, dle Dr., ce autoritate mai poate avea un astfel de om înaintea elevilor? Cel mult le va imprima în suflet fariseismul și tipul omului uitat de sine.

3. Alt cas. — Nu mai departe decât zilele trecute ne aduceau toate foile maghiare știrea, că redactorul »Tribunei Poporului« Russu-Șirianu intentase proces ziarului »Controla« pentru un articol, în care Russu fusese timbrat cu apitetele: »hoț ordinar«-»mișel«-»stelniță flămândă pe corpul națiunii«-»lichea« etc. Russu pentru acest articol a intentat proces de calumnie. Tribunalul a permis autorului acelui articol, domnului Em. Măglașiu dovedirea, Au și fost ascultați 47 martori. Pe ziua de 10 Martie a fost pus terminul de pertractare, dar' Russu simțindu-se vinovat, nu s'a prezentat, cî și-a retras procesul.

Ei bine, ce zici la asta, dle Dr. Branisce? De ce nu iai poziție? De ce suferi, ca un șarlatan ca Russu să calumnieze pe toți oamenii noștri de bine și să tragă în noroiu toate instituțiunile noastre culturale? De ce nu faci propunerea, ca acest calumniator să fie boicotat, să nu-i mai fie permis a se prezenta între oameni cinstiți? De ce nu areți lumii, cine este banda Mangra-Russu-Ciorogariu, ca acestia să fie așezați la locul lor și ocoliți ca niște leproși?

Domnul Dr. Branisce are cuvântul.

Scaevola.

Concurs.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs pentru »Dicționarul toponomastic-geografic al unui comitat locuit de Români« în Ungaria și Transilvania.

Premiul lucrării va fi 500 coroane.

Lucrările vor trebui prezentate până la 1 Martie 1904 la adresa presidiului Asociațiunii.

Secțiunea istorică va censura lucrările intrate și în privința premiării va face propunere ședinții plenare a secțiunilor, care va decide în merit. Premiul nu se poate divisa, ci trebuie dat întreg lucrării celei mai bune, dar' Asociațiunea poate intra la învoială cu autorii lucrărilor nepremiate pentru tipărirea lor. Opul premiat se va tipări pe spesele Asociațiunii în 500 exemplare, din care 100 se vor da în posesiunea autorului. Opul tipărit se va pune în vânzare cu preț potrivit. Secțiunea istorică este însă îndreptățită, ca după trebuință să dispună tipărirea lucrărilor primite și numai în »Transilvania«, organul oficial al Asociațiunii. Numele autorului se se alătore în plicuri sigilate. Plicul cu numele

autorului premiat se va desface după decisiunea merit al ședinții plenare a secțiunilor.

Dicționarul de sub întrebare trebuie să conțină toate orașele, satele și catunele comitatului respectiv și la fie-care oraș, sat ori cătun trebuie să se aducă următoarele date:

1. Numele românesc al comunei [oraș, cătun]. Cum îi zic alte neamuri locuitoare în comună? Numele oficial. Ce nume a avut eventual în vechime? Ce legende ori tradițiuni sunt asupra numirii românești a comunei? Descrierea geografică a comunei pe scurt.

2. Numele apelor, insulelor, munților, dealurilor și — încât ar fi de interes — se se înșire și, coastele munților și ale dealurilor, pădurile, poienele, livezile, văile dintre munți și dealuri, cumpenele de ape, drumurile, potecile, cracurile de dealuri și numele deosebitelor părți din hotarul comunei. Descrierea geografică a tuturor acestor localități.

3. Locuri istorice. Tradițiunea și legendele despre ele.

4. Locuitorii români ai comunei după numărul, confesiunea și ocupațiunea lor.

5. Instituțiunile culturale românești (biserici, școale, societăți, asociații).

6. Câtă proprietate de pământ se află în posesiunea Românilor (jugere catastrale).

Datele cuprinse în punctele 4—6 se vor expune lângă numele comunei respective arătându-se totodată poziția oficială a comunei [oraș municipal, oraș cu magistrat regulat, comună mare, comună mică,] precum și ceroul pretorial, de care se ține comuna.

Numirile localităților adunate în chipul acesta se vor așeza și se vor scrie în ordine alfabetică.

Din ședința Comitetului centrul al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 5 Febr. 1903.

APEL

București, Februarie 1903.

Stimate Domn,

Incredințați de sentimentele D-voastre românești, și mai cu seamă de sprijinul ce vă place să acordați întreprinderilor artistice și literare naționale, avem onoare a vă trimite aci alăturat o listă de subscripție pentru drama noastră războinică »Peneș Curcanul«, închinată Maiestății Sale Regelui, și ilustrată cu 10 gravuri originale, din colecția Maiestății Sale, reprezentând scene de pe vremea războiului Neatârării. [Prețul 2 lei.]

Această dramă a fost reprezentată pe scena Teatrului Național din București, cu deosebit succes, cu prilegiul iubileului de un sfert de veac dela proclamarea Independenței și dela căderea Plevnei, în fața Maiestății Sale Regelui și a AA. LL. RR. Principilor Moștenitori ai României.

Veți bine-voi, stimate Domn, a recomanda lucrarea noastră, în care am cântat gloria oștilor române și a Marelui Căpitan, Augustul și Înțeleptul nostru Rege, printre cunoștințele D-voastre, ca fiind — după chiar părerea Maiestății Sale Regelui — de mare interes pentru deșteptarea mândriei noastre naționale.

Listele de subscripție vă rugăm să bine-voiți a le trimite institutului de arte grafice »Carol Göbl«, S-sor I. St. Rasidescu, București, strada Doamnei 16, care va îngrijii să expedieze exemplarele cu ramburs la adresa d-voastre.

Nădăjdum, stimate Domn, că veți bine-voi a ne acorda sprijinul d-voastre pentru răspândirea acestei opere patriotice în rândurile urmașilor acelor cari au fâurit Coroana de Oțel și au dat ființă Regatului românesc.

Bine-voiți, vă rugăm, stimate Domn, a primi încrederea deosebitei noastre considerațiuni.

V. Leonescu și T. Dușescu-Dușu.

NB. Lista de subscripție la Redacția »Activitatea«.

NOUȚĂȚI

După Budapesta și Deva. Toiul protestelor s'a răspândit și prin provincie. Așa Dumineca trecută, 22 l. c. aflându-mă în Deva, am observat: că înaintea casei comitatense, a tribunalului și direcțiunii financiare se întruniau pîlcuri de oameni aparținători muncitorilor și diferitelor clase de meseriași cu câte un steguleț, remase de pe vremea manevrelor împărătești. Adunați laolaltă o luară pe câte-va strade și se postară oblu în fața casei orașenești.

Aci marele patriot și fericitor de țeară, avocatul „Leitner“, ceta cu propunerea: de a se pedepsi acei avocați români, cari nu au voit se contribuie la ceva statuă, ce se va ridica în Arad, a ținut un discurs fulminant: contra guvernului, contra camarilei și pretinde ruperea Ungariei de către Austria.

Pe ministrul președinte îl face voivod de țigani, care șede pe un țol întins. Propune pe lângă: „Abzug Széll Kálmán! Abzug Fehérváry! Abzug schwarz-gelb! compunerea unei depeșe de felicitare și îmbărbătare către Kossuth Ferencz, apoi alegerea unei deputațiuni, care să prezenteze o demonstrație strașnică contra proiectului de lege referitor la contingentul recruților, etc. etc.

A vorbit semitul patriot multe de toate și se umflase în pene ca un corcodan, ear' eu meditam asupra unei împrejurării, că oare acest mare patriot, care se prezenteze o demonastrăie strașnică contra proiectului de lege referitor la contingentul recruților, etc. etc.

Unora ca acestora le sunt toate permise și snt îndreptății a face gălăgie și încă pe conta majorității poporațiunii acestui comitat.

Sărmana țară! că mulți diletanți ai de tagma acestuia !!

Ovreit și România. Deputatul social democrat Bernstein a cerut în parlamentul German, ca Germania să intervină în favorul Ovreilor din România. El a fost adus la reson de deputatul Oertel, care a respins cu energie aceasta pretensiune nerușinată.

Contra guturaturului. Un medic încredințază, că din „toate mijloacele pentru a lecu guturaturul, nici unul nu este mai bun decât întrebuințarea zemei de lămâie“. Iată cum trebuie să se ia: Se pune într'o lingură, sau mai bine în palmă, zama unei lămâi cu rate și se trage pe nas. Trebuie ca zama de lămâie să vie până la capătul dinapoi a gâtului. De primadată ne cuprinde o senzație „destul de vie“ în partea superioară a gâurilor nasului. Ceea-ce și trebuie! Strănutăm odată sau de două ori, și ne ștergem la nas cât de bine... repetăm din nou încă odată. Se pare vedit că guturaturul nu resistă de două ori tragerei pe nas a lămâiei. Încercați și veți fi satisfăcuți.

Astma.

E o turbare particulară a respirației; din pricina ei simțim o greutate mare de a respira, o înăbușire. Astma e intermitentă și apucă pe bolnav după gust și formă de acces. Poate să fie o boală curat nervoasă, dar poate să fie și espresiunea unor afecțiuni diferite ale inimii sau ale plămânilor.

De oare-ce astma poate să dureze ani mulți și chiar în tot cursul vieții, bolnavul trebuie să știe a micșora numărul și puterea acceselor și să ajute prin propria sa îngrijire cura doctorului. Nimic nu e mai capricios ca astma, adesea o climă nestatornică, umedă, rea, poate fi mai folositoare decât un aer escelent și decât o temperatură statornică.

Bolnavul trebuie să se stabilească acolo unde experiența i-a arătat că îi este mai bine și în ori-ce cas se se ia

și după propria sa observare, care prețuește adesea mai mult decât sfaturile prudente ale unui doctor învățat. În de obște următoarele sfaturi sunt folosite de tuturor astmaticilor:

Să se ferească de mirosurile tari. Să-și ție pielea caldă tot anul prin mijlocul unei flanelle. Să mănânce cât mai puțin, și chiar nici decum seara. Să se ferească de casurile ce produc palpitări de inimă, să se ferească de storfările vocii, de șiruri prea rezezi, de sforțări mari mușchiulare, de a umbla în po-triva vântului și de schimbările brusce ale temperaturii.

Un răspuns.

Hunedoara, 19 Martie 1903.

În N-rul penultim al „Activității“ a apărut o corespondență dela Hunedoara, subscrisă de „*Mai mulți parochieni ai păr. Păcurariu,*“ dar de fapt ticluită numai de un neastîmpărat.

În ticliala aceasta se vorbește de „Bujorel“ că ar fi „*satelitul*“ unchiului meu, că-i „*vîrî*“ atât în comitetul parochial cât și în sinodul protopopesic și la urmă exclamă cu îngâmfarea caracteristică lipsei de cultură sufletească: „Ce zici la acestea, nene Niculae, pardon Bujorelule!“

Eată răspunsul meu:

În astfel de discuții ținute în jargonul ce are așa floricele ca cele citate mai sus, sentimentul meu etic nu'mi permite să intru și'mi țin de sub-demnitatea mea de a sta de vorbă în public cu un astfel de manuator al unui astfel de condeiu.

Am terminat!

Nicolau Macrea-Bujorel,
nepotul unchiu-so

HAZ

„La băile Erculane“ — așa povestește dl X — am făcut cunoștință cu o tină răvăduvă, care avea o față mașteră tot atât de tină ră și frumoasă. Am luat de nevastă vėduva. Tatăl meu, și el vėduv, s'a amoresat de fata mașteră și a luat-o de soție. Ce nemotenie încurcată! Soția mea era deodată și nora și soacra tatălui meu. Fata mașteră a soției mele era totodată și mama mea mașteră! Dar nu-i destul atât! Mama mea mașteră a dat naștere unui băiat, care-mi este frate mașter, dar fiind mamă-sa fata mașteră a soției mele, e soția mea bunica lui și prin urmare sunt eu bunicul fratelui meu. Dar nici cu atât nu e destul! Și soția mea a dat naștere unui băiat. Acum a devenit mama mea mașteră sora mașteră a copilului meu și totodată bunica lui. Tatăl meu e cumnat cu fiul meu, căci ține de nevastă sora mașteră a băiatului meu, ear eu sunt cumnat cu mamă-mea mașteră și socrul tatălui meu...! Incurcată nemotenie!

Crâșmă de închiriat.

Casele subscrisului din capul uliței Beriului, cu **orășmă**, și loc de locuință pentru ospătar, avend 4 odăi din cari una arangeată frumos cu **billiard** și mobilier frumos, cugnă etc., luminată cu electricitate, și avend *cuglărie, grajd, șopron* mare

SUNT DE ÎNCHIRIAT!

Pot fi luate în folosință deja dela
1 April a. c.

Contractul pe cel puțin 3 ani.

A se adresa subscrisului

George Bogdănesou, propr.
în Orăștie (Szászváros).

1—

Apă minerală!

Dr. Hankó Vilmos, profesor, membrul Academiei maghiare de științe, a calificat *apa naturală de conținut acid-carbonic a „Isvorului-Dacia“* de apă gustoasă „*excelentă*“ și de „*neprețuită*“.

Resultatul analizei și părerea o comunicăm în traducere autentică:

ANALISA CHEMICĂ

a apei acre „Isvorul-Dacia“ din Șoimușul-Murășului, lângă Deva.

	în 1000 grame apă
Calcium hydrocarbonat	1.0542 « «
Magnesium «	0.3497 « «
Calcium sulfat	0.2316 « «
Natrium hydrocarbonat	0.1705 « «
Ferrum «	0.0390 « «
Kalium chlorid	0.0520 « «
Mangan hydrocarbonat	0.0154 « «
Kalium «	0.0094 « «
Lithium «	0.0019 « «
Silicium dioxid	0.0096 « «
Suma substanțelor solide	1.9333 grame apă
Acid carbonic liber	2.3953 « «
Volumul acidului carbonic liber	1214.6 c. c.

Precum dovedește analiza, „*Isvorul-Dacia*“ din Șoimușul-Murășan (apă acră de Pauliș) e a se număra în grupa acelor ape acre pămētoase, cari conțin fer. După caracterul său chemic, format din cantitatea și proporția părților sale constitutive, isvorul acesta face parte din *grupa apelor mai renumite*. Are un prea plăcut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia „*Isvorul-Dacia*“ ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa „*Isvorului-Dacia*“ e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce, că și pentru praxa medicală „*Isvorul-Dacia*“ va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața antistiei comunale.

Budapesta, la 3 Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului II-lea din Budapesta, membru al academiei maghiare de științe.

(L. S.)

Am îngrijit, ca aceasta apă distinsă și rēcoritoare, care beută curată și cu vin ori cu sirup este tot asemenea de excelentă, să fie pusă la dispoziția onor. public și anume cu un preț foarte estin; *O sticlă de 2 litri: 12 bani (filieri).*

Să poate cumpăra peste zi dela institutul de economii „*Dacia*“ în Orăștie.

Sticlele goale se aduc înapoi: cele perdute se plătesc cu 30 bani (filieri) bucata.

Cât de curēnd vom pune în circulație și sticle de câte o litră.

Direcțiunea institutului de economii „Dacia“ în Orăștie.

„Donau“,
societate de asigurare concesionată în Viena.

Asigură în condițiunile cele mai avantajoase:

a) **Contra daunelor de foc**, edificii de locuit și de economie, magazine de mărfuri, mobile, îmbrăcăminte, rufe, **cară și vite** de tot soiul, produse de câmp și de recoltă.

Asigurare favorabilă în paușal și în condiții avantajoase, mai departe: biserici, școli, edificii parochiale și edificii domeniiale, stabilimente de fabrici, mori etc.

b) **Pe viața omului** în combinațiuni deosebite de favorabile, capitalele asigurate se pot folosi atât pentru asigurarea viitorului familiei (cas de moarte) cât și în cazul ajungerii unei etăți fixate a asiguratului și anumit după patru prospecte deosebite.

Informațiuni se dau și oferte se primesc la „*Dacia*“ institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie ca **Agentură principală**.

Să caută

1-

o Menagieră sau Econoamă, îndatinată la conducerea căsniciei, îngrijitoare vrednică, cu creștere și îndeletniciri bune. Pe lângă cunoașterea limbei române se cere și limba maghiară sau germână.

Estate între 30—40 ani.

Condițiunile sunt foarte favorabile. Locul se poate ocupa numai decât. Cine dorește a ocupa acest loc, să se adreseze la: *Vasile N. Bidu, comerciant în Orăștie, (Szászváros).*

Nr. 35—1903 protopresb.

Licitație minuendă.

Prin aceasta se publică, că pentru a se da în întreprindere edificarea bisericii în Vâlcelele-rele din tractul Hațegului, se va ține licitație minuendă în ziua de 25 Martie (7 Aprilie) a. c. la 9 oare înainte de amiază în Vâlcelele-rele.

Prețul strigărei este 6600 coroane. Cărămidă și peatra o dă comuna bisericăscă.

Licitanții înainte au să depună vadiul de 5%.

Planul și preliminarul se pot vedea la subsemnatul oficiu.

Hațeg, în 6 Martie 1903.

În conțelegere cu comitetul parochial. Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Hațegului.

Titu V. Gheaja,
protopresbiter.

Sz. 1067—1903 tkv.

Árverési hirdetés kivonata.

A szászvárosi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Filimon Áron végrehajthatónak Filimon Mária végrehajtást szenvedő elleni 500 kor. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (az algyógyi kir. járásbíró) területén lévő Bábólnán fekvő a bábolnai 219 sz. tjkvben a † 1 rd 587—590. hrszámra 320 kor., a † 11 rd 2139 hrszámú ingatlanra 144 kor., a † 12 rd 2282. hrszámú ingatlanra 59 kor., a † 13 rd 2330—2332 hrsz. ingatlanra 104 kor., a † 14 rd 2338. hrsz. ingatlanra 2 kor., a † 15 rd 2365. hrsz. ingatlanra 9 kor., a † 16 rd 670—671. hrsz. ingatlanra 192 kor., a † 17 rd 1023—1024 hrsz. ingatlanra 255 kor., a † 18 rd 1487. hrszámú ingatlanra 246 koronában ezenel megállapított kikiáltási árban az árverést ezenel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1903. évi május hó 23. napján dél. e. 9 órakor Bábolna község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbiróság, mint telekkönyvi hatóság.

Kelt Szászvároson, 1903. évi február hó 25 napján.

Sóhalmy János, kir. albiró helyett

Dr. Biró,
kir. albiró.

„DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5 $\frac{1}{2}$ %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventați.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipotecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Dirrecțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri ———
Bilete de log.
Broșuri ———
Circulare ———
Bil. de visită
Invitări ———
Bilanțuri ———
Acții ———
Cap. de epist.
Placate ———
Ord. de dans
Adrese ———
Compturi ———
Note ———
Preț Curent.
Anunțuri ———
Registre ———
Imprimare ———
Couverte ———
Bilete de cun.
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de sprigi-
nului celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acuratețea cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca unica tipografie românească în
acel mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprigin al celorlalte institute
rom., precum și al privaților.

Avis!

Vasile N. Bidu,
comerciant de Pescărie în Orăștie (Szászváros) și Brașov (Brassó).

Adresa telegr.: **Bidu, Szászváros.**

Cel mai mare deposit de Pescărie în Ardeal, care există dela anul 1869. Asortat pentru toate sezonele cu tot soiul de Pescărie sêrată, precum: Crap (Șeran) dela 1/2 chilo în sus până la 4 chilo bucata. Somn mare fără cap; somn mai mic, dela 1/2 chilo în sus până la 4 chilo bucata. Știucă, Plătică mare și mică; Têrașcă (Veverigă) și Spițer; Morun; precum și Icre negre și roșii moi și tescuite; Masline mari de Volla și mici Trile. Roșcove (Johannisbrot) sê vind în mare, dela 5 Chilo în sus, cu prețuri foarte moderate. La cerere sê trimit și pachete poștale.

Informațiunile și comanda se fac la Orăștie, după adresa de sus și sê efectuesc grabnic și prompt.

Recomandăm tuturoara și mai cu seamă vinzătorilor de Pescărie, cari doresc a avea marfă bună și cu prețuri moderate, aceasta firmă cinstită, veche și românească.

3—